

Obrazovni rad u Muzeju savremene umetnosti Beograd

Predrag Caranović
Muzej savremene umetnosti,
Beograd

Primljeno: 13. 11. 1987.

Muzej ima prostor za obrazovni rad. Centar za vizuelnu kulturu u tom prostoru održava svoje godišnje programe koje uglavnom objedinjuje seminar za obrazovanje publike. Za ovu godinu organizovana su dva kursa, i to: **Svest o obliku** (vodi Kosta Bogdanović) i **Svet slike** (vodi Predrag Caranović). Prvi je kurs u vezi s programom trajnog seminara iz oblasti vizuelne kulture, a drugi kurs obuhvata problematiku koja se direktno vezuje za programe škola i fakulteta.

Centar za vizuelnu kulturu ima stalne veze sa svim školama i poseban program prakse iz muzeologije za učenike srednjih škola i studente istorije umetnosti.

Centar za vizuelnu kulturu trenutno ima dva kustosa. Naš profil pedagoga se ponešto razlikuje od drugih muzeja već time što je njegovo zvanje kustos Centra za vizuelnu kulturu i, drugo, kustosi ovog Centra su po struci obavezno istoričari umetnosti za koje je u opisu radnog mesta obavezno i dopunsko obrazovanje za rad s publikom.

Specijalna, studijska-obrazovna izložba **Svest o obliku** uz opširnu publikaciju otvorena je potkraj 1987. godine. Namijenjena je svim uzrastima od osnovne škole do univerziteta (prilog o koncepciji ove izložbe). Centar za vizuelnu kulturu specijalizovana je obrazovna služba Muzeja savremene umetnosti i bavi se obrazovnim problemima putem umetnosti i drugih oblika rada, ponašanja i mišljenja. Program obuhvata organizovane susrete i kurseve; to su: seminari, filmovi, katedra Muzeja savremene umetnosti, javna vođenja, slajd-programi, video-programi, mentorstvo za učenike srednjih škola i studente, specijalizovane izložbe iz oblasti vizuelne kulture, uz odgovarajuće publikacije koje prate ove programe.

Muzej ima katalog stalne postavke i publikacije svih događanja u Muzeju, Salonu Muzeja i legatima. Specijalizovano prilagođeni katalogi za pojedine uzraste i profile publike zastupljeni su u povodu posebnih izložbi, na primer **Pojam lice, Pojam količina, Vizuelna kovnost savremenih označavanjaj** dr

Studijska izložba **Svest o obliku**, čiji je autor Kosta Bogdanović, likovnim i dokumentarnim materijalom i uvodnom studijom koja prati ovu izložbu obuhva-

Vodstvo kroz izložbu učenika osnovne škole u Muzeju savremene umetnosti, Beograd

ta posebnu kreativno-obrazovnu oblast u kojoj su primeri ljudskog rada, ponašanja i mišljenja i oblici prirode prevedeni u mogućnost vizuelne objedinjenosti.

Muzej savremene umetnosti u Beogradu od početka svoga rada postavio je obrazovnu delatnost u okvir svojih programa kao sastavni deo ukupne muzejske aktivnosti. Zato je i ova izložba posvećena 20-godišnjici rada Centra za vizuelnu kulturu koji istražuje i praktično realizuje ovu delatnost. Stručno veće Muzeja ovu je izložbu iz očiglednih razloga takođe posvetilo proslavi 200-godišnjice rođenja Vuka Karadžića.

Materijal ove izložbe spregom izbora fotografije, teksta, umetničkih dela, arheološkog materijala, objekata iz oblasti ljudskog rada, koje je za ovu priliku autor izložbe sam pravio, zatim video i slajd-programi, kao i radovi učenika jedne osnovne škole iz Novog Beograda, objedinjen je metodski od jednostavnog prema složenom. Ova izložba je prva iz oblasti vizuelne kulture u našoj zemlji i predstavlja sumirane rezultate istraživanja njenog autora u poslednje tri decenije kao i pokušaj ukazivanja na problemski i metodski krug za one koji se budu dalje bavili vizuelnom kulturom.

Autor ove izložbe je i osnivač predmeta **vizuelna kultura** na Akademiji likovnih umjetnosti u Sarajevu, koji je proizašao iz iskustava rada u dugogodišnjem seminaru za vizuelnu kulturu u

ovom Muzeju, koji je takođe postao svojevrsna alternativna škola kroz čije je kurseve do sada prošlo oko 17.000, pretežno mladih slušalaca.

Publikacija koja prati ovu izložbu posebno je značajna jer svojom koncepcijom uvodi čitaoca u neka zaboravljena i manje primetna iskustva i značenja a zatim na jednostavan način povezuje »učenje po prirodi« s emancipovanim oblicima ljudskog rada, ponašanja i mišljenja putem umetnosti kao oblika sublimacije saznavnog i intuitivnog. Publikacija obuhvata petnaest manjih celina: **Uvod, Složenost, Spolja-unutra, Zmijolik, Lik ptice, Ribolik, Vizuelna prostornost prostora, Videnodelatno, Parcijalno-celovito, Skulptura u globalnom značenju, Kelovito i Simetrija**. Uz 70 crno-belih ilustracija u tekstu ove publikacije ima još nekoliko reprodukcija uz komentar što je podeljeno opet u 9 manjih celina: Radovi učenika od V do VIII razreda na temu **Oblik, Božansko i ljudsko, Uzori iz prirode, Spirala, Savijanje, Ugao, Spolja-unutra i Orijanacija**. Drugi deo publikacije koji obuhvata reprodukcije i komentare značajna je dopuna i sugestija za mogućnosti vizuelnih istraživanja.

Izložba **Svest o obliku** svojom je očiglednošću primerena uzrastu od osnovnih škola a publikacija srednjoškolicima i studentima, gotovo svih profila. Značaj ove publikacije je upravo u njenom višedisciplinarnom konceptu pri čemu pojedine oblasti koje se u publi-

kaciji razmatraju nisu mehanički zbir njihovih problematika već kreativno prevodenje i uopštavanje njihovih razlika i sličnosti. Razmatranje različite problematike u okviru mogućih značenja VIZUELNO autor stoji na stanovištu da je saopšteno u publikaciji i pokazano na ovoj izložbi samo povod, predlog i sugestija, a ne zaključak i nepromjenjivi dokaz. Ovom publikacijom začinje se jedna mala, ali značajna biblioteka iz oblasti vizuelne kulture i njenog istraživanja.

● Neki oblici vaspitno-obrazovnog rada Muzeja rudarstva i metalurgije u Boru

Elica Stoilković

Muzej rudarstva i metalurgije,
Bor

Primljeno: 10. 12. 1987.

Muzej rudarstva i metalurgije u Boru – jedini specijalizovani muzej te vrste u Jugoslaviji – prema svojoj osnovnoj koncepciji proučava razvoj rudarsko-metalurške delatnosti od praistorije do danas, i to kroz više naučnih disciplina, težeći pritom da čovek bude u središtu procesa razvoja rudarstva i metalurgije i da osvetli povratni uticaj razvoja ove privredne grane na sveukupni život čoveka i sredine u kojoj se razvija.⁽¹⁾

Vaspitno-obrazovnu funkciju, radi obrazovanja, vaspitanja i animiranja prvenstveno mlade generacije, Muzej rudarstva i metalurgije realizuje delatnošću prosvetno-pedagoške službe, koju vodi kustos-pedagog, saradujući sa školama, omladinskim domovima, mesnim zajednicama i sl.

Muzejskim vaspitno-obrazovnim programom obuhvaćeni su:

- stalne muzejske postavke,
- povremene tematske izložbe,
- pokretne tematske izložbe,
- korišćenje informacija odeljenja dokumentacije i literature iz stručne biblioteke,
- uključivanje mladih u istraživačku muzejsku delatnost.

a) Stalne muzejske postavke

Muzej rudarstva i metalurgije ima dve stalne izložbene postavke i tri manja depandansa:

Istorijski razvoj rudarstva i metalurgije od praistorije do danas – stalna muzejska postavka u zgradi Muzeja u Boru;

Istorijski razvoj rudarstva i metalurgije od praistorije do danas, s posebnim težištem na obnovi srpskog rudarstva u XIX. veku – stalna postavka u Odeljenju Muzeja rudarstva i metalurgije u Majdanpeku;

Brestovačka Banja u doba kneza Miloša – istorijsko-etnografska postavka u konaku kneza Miloša u Brestovačkoj Banji;

Memorijalna soba Petra Radovanovića u Zlotu i

Partizanski bivak u Donjoj Beloj Reci.

Stalna muzejska postavka u Boru predstavlja interpretaciju sadržaja prema osnovnoj koncepciji Muzeja. Na oko 400 m² izložbenog prostora hronološki je dat pregled razvoja rudarstva i metalurgije od praistorije (oko 4500. g. p.n.e., kada su zabeleženi najstariji rudarski radovi u Evropi na praistorijskom rudniku u Rudnoj Glavi) pa do danas. Ovaj pregled razvoja rudarsko-metalurške delatnosti prezentiran je s više od 1200 izloženih eksponata: rudarski alat, delovi rudarske opreme, narodne nošnje, nakit, novac, keramika, originalni dokumenti i faksimili, fotodokumentarna građa, oružje, umetničke slike, skulpture, makete, uvodne legende, crteži i skice.

Razvijena rudarsko-metalurška tradicija ovoga kraja uslovlila je i organizaciju srednjeg i visokog školstva u Boru, gde su zastupljene uglavnom struke potrebne prvenstveno borskoj privredi. Upravo zbog toga ovu izložbu početkom svake školske godine organizovano posećuju ponajviše učenici prvih razreda srednjih škola i studenti Tehničkog fakulteta. Vodička služba Muzeja pripremila je za tu priliku polusatno predavanje o razvoju rudarstva i

metalurgije koje, prilagođeno ovim uzrastima, zajedno s ovako koncipiranom izložbom čini celinu u osvetljavanju ove problematike.

Slična je koncepcija stalne postavke u Majdanpeku, koja je priređena na manjem izložbenom prostoru s težištem na XIX. vek i obnovi srpskog rudarstva. I ovu postavku najviše posećuju početkom školske godine učenici srednjih škola.

Ostala tri depandansa Muzeja konceptijski prezentuju određene segmente istorijske prošlosti ovoga kraja, a uglavnom su otvoreni po najavi i zahtevu posetilaca.

b) Povremene tematske izložbe

Ovaj program u sklopu prosvetno-pedagoške službe realizuje galerija Muzeja, koja godišnje priredi oko dvadesetak izložbi različitih sadržaja. Gotovo svaku su izložbu organizovano posetili učenici osnovnih i srednjih škola, koje je prethodno muzejski pedagog obavestio o njihovom sadržaju. Muzejski stručnjaci, u dogovoru s predmetnim nastavnikom, održavaju kratka informativna predavanja. Tematske izložbe iz fondova Muzeja – fotodokumentarno-istorijske, arheološke i etnološke – popraćene su kraćim predavanjima o istorijskoj prošlosti i tradiciji ovoga kraja. Težište je na obrađenoj temi, prilagođenoj uzrastu učenika. Gotovo za sve izložbe iz fondova Muzeja štampa se i informativni prospekt-katalog.

Tematske izložbe, uključujući se direktno u obrazovni proces, omogućuju i animiranje mladih realizacijom zajedničkih programa s omladinskim domo-

Posjeta učenika tematskoj izložbi u Galeriji Muzeja rudarstva i metalurgije u Boru, 1982. god.

⁽¹⁾ Ilija Janković, **Muzej rudarstva i metalurgije u Boru (osnivanje i razvoj)**, Zbornik radova Muzeja rudarstva i metalurgije u Boru, 1/1980, 1–6.